

СЕКЦІЯ 5

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ

МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ MECHANISMS FOR ENSURING INFORMATION SECURITY OF THE STATE

У статті досліджено питання щодо механізмів забезпечення інформаційної безпеки держави.

Наголошено на тому, що ефективність захисту інформаційної безпеки держави у цілому забезпечується ефективністю кожної складової її державно-правового механізму, який містить три взаємопов'язані елементи.

По-перше, це сукупність державних інституцій, що беруть участь у формуванні та впровадженні політики інформаційної безпеки, тобто інституціональний механізм інформаційної безпеки. По-друге, це сукупність ролей і відносин, що включає правові відносини, які виникають під час проведення політики інформаційної безпеки, а також специфічні ролі, форми і методи діяльності суб'єктів, що здійснюють цю політику. По-третє, це ієрархічна сукупність правових норм та принципів, яка регулює зміст і процес проведення політики інформаційної безпеки, тобто правовий механізм інформаційної безпеки.

Як висновок, сказано про те, що механізм забезпечення інформаційної безпеки розглядається як система державно-правових інституцій, комплексний механізм реалізації інтересів в інформаційній сфері, що включає сукупність механізмів та суб'єктів. Інституційний механізм забезпечення інформаційної безпеки передбачає формування законодавчих основ та інституційних структур. У зв'язку з цим, для вдосконалення інституційного механізму і формування нових механізмів економічної безпеки в умовах інформаційного глобалізму пропонується ряд заходів, таких як подолання декларативного характеру законодавства, формування наднаціонального законодавства в інформаційній сфері, створення нових інститутів.

Загрози інформаційної безпеки є об'єктивними і пов'язані зі змінами в інформаційній сфері на основі розвитку технологій. У зв'язку з цим, підвищується роль держави у реалізації сильної інформаційної політики, увага суспільства до освітньої сфери, а також вдосконалення правової регламентації діяльності громадян і держави в інформаційній сфері,

що визначається сучасними політичними та державними процесами.

Ключові слова: інформація, безпека, простір, механізм, загрози, стійкість.

The article examines the issue of mechanisms for ensuring state information security.

It is emphasized that the effectiveness of the information security protection of the state as a whole is ensured by the effectiveness of each component of its state-legal mechanism, which contains three interrelated elements.

First, it is a set of state institutions involved in the formation and implementation of information security policy, that is, the institutional mechanism of information security. Secondly, it is a set of roles and relations, which includes legal relations that arise during the implementation of the information security policy, as well as specific roles, forms and methods of activity of subjects implementing this policy. Thirdly, it is a hierarchical set of legal norms and principles that regulates the content and process of information security policy implementation, that is, the legal mechanism of information security.

As a conclusion, it is said that the mechanism for ensuring information security is considered as a system of state-legal institutions, a complex mechanism for the realization of interests in the information sphere, which includes a set of mechanisms and subjects. The institutional mechanism for ensuring information security involves the formation of legislative foundations and institutional structures. In this regard, for the improvement of the institutional mechanism and the formation of new mechanisms of economic security in the conditions of information globalism, a number of measures are proposed, such as overcoming the declarative nature of legislation, the formation of supranational legislation in the information sphere, and the creation of new institutions.

Threats to information security are objective and associated with changes in the information field based on technological development. In this regard, the role of the state in the implementation of a strong information policy, the attention of society to the educational sphere, as well as the improvement of the legal regulation of the activities of citizens and the state in the information sphere, which is determined by modern political and state processes, is increasing.

Key words: information, security, space, mechanism, threats, sustainability.

УДК 351:336.7:340.5
DOI <https://doi.org/10.32782/pma2663-5240-2024.39.34>

Котляров В.О.
докторант
Національний авіаційний університет

Постановка проблеми. Рівень інформаційної безпеки відображає ступінь захищеності держави (або суспільства) і стійкості основних сфер життєдіяльності (економіки, науки, технологій, управління, військових

справ тощо) від різноманітних небезпечних (дестабілізуючих, деструктивних, що зачіпають державні інтереси і т. д.) впливів у сфері інформації, включаючи як впровадження, так і отримання інформації. Інформаційна безпека

країни визначається її здатністю протистояти таким впливам. Джерелами дестабілізуючих факторів можуть бути як окремі особи, так і організації та їхні об'єднання. Разом з характеристиками цих джерел формується цілий спектр інформаційних загроз, які впливають на рівень інформованості окремої особи, суспільства і держави.

Забезпечення інформаційної безпеки держави є відносно новою державною функцією, яка характеризується відсутністю стійких та визначених механізмів, правового інструментарію для її реалізації. Ця потреба виникла внаслідок необхідності захисту суспільства і держави від інформаційних загроз, що виникають у зв'язку з розвитком новітніх інформаційно-комунікаційних технологій. Масштаби негативних наслідків цих загроз вже відомі світовій спільноті, тому головним завданням держави є розробка системи заходів для їх запобігання та нейтралізації. Інституційний механізм забезпечення інформаційної безпеки відіграє важливу роль у цьому процесі.

З іншого боку, інформаційний ринок стає невід'ємною частиною глобальної економіки, що впливає на сучасне суспільство та стає ключовим чинником економічного зростання. Одночасно інформаційний ринок та інформаційні ризики стають стандартними елементами інформаційної економіки.

Забезпечення інформаційної безпеки держави сьогодні потребує вирішення численних важливих завдань, особливо в контексті глобального інформаційного середовища. Визначення мети та принципів забезпечення інформаційної безпеки сприяє формуванню інформаційної системи та вирішенню пов'язаних проблем. Зазвичай інформаційна безпека є сполучною ланкою між політикою національної безпеки та інформаційною політикою країни. Незбалансованість інтересів суб'єктів суспільних відносин у сфері інформації може становити загрозу, особливо через недостатню увагу державних інститутів до питань підвищення рівня інформаційної безпеки країни.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанню щодо механізмів забезпечення інформаційної безпеки держави були присвячені праці таких вчених як Ліпкан В. А., Максименко Ю. Є., Желіховський В. М., Зозуля О. С., Біленчук П. Д., Борисова Л. В., Неклонський І. М., Собина В. О. та інших.

Постановка завдання. Проаналізувати та всебічно дослідити питання про механізми забезпечення інформаційної безпеки держави.

Виклад основного матеріалу. У сучасних наукових дослідженнях і літературі під інфор-

маційною безпекою розуміють її захищеність від випадкового або навмисного втручання у процес її функціонування, від спроб розкрадання, модифікації, а також руйнування її складових. У науковій доктрині інформаційної безпеки України надається розгорнуте визначення цього поняття. Вона описує стан захищеності національних інтересів у інформаційному середовищі, яке визначає сукупність збалансованих інтересів особистості, суспільства і держави.

У контексті дослідження інформаційної безпеки вчені розглядають різні концепції механізму її забезпечення. Наприклад, В. А. Ліпкан, Ю. Є. Максименко, В. М. Желіховський вважають державно-правовий механізм інформаційної безпеки системою взаємопов'язаних і взаємоузгоджених державно-правових інституцій, які створюють умови для успішної реалізації інформаційної політики [1].

Учений О. С. Зозуля описує механізми забезпечення інформаційної безпеки як сукупність державних інститутів і структур громадянського суспільства, а також практичних заходів, важелів, стимулів, способів дій для досягнення завдань забезпечення інформаційної безпеки України [2].

Ефективність захисту інформаційної безпеки держави в цілому забезпечується ефективністю кожної складової її державно-правового механізму, який містить три взаємопов'язані елементи. По-перше, це сукупність державних інституцій, що беруть участь у формуванні та впровадженні політики інформаційної безпеки, тобто інституціональний механізм інформаційної безпеки. По-друге, це сукупність ролей і відносин, яка включає правові відносини, що виникають під час проведення політики інформаційної безпеки, а також специфічні ролі, форми і методи діяльності суб'єктів, що здійснюють цю політику. По-третє, це ієрархічна сукупність правових норм та принципів, яка регулює зміст і процес проведення політики інформаційної безпеки, тобто правовий механізм інформаційної безпеки.

Науково обґрунтованим вважається підхід В. Приходька до визначення механізму забезпечення безпеки на основі аналізу концепції механізму державного управління. Зокрема, автор розуміє механізм державного управління як систему, призначену для практичного здійснення державного управління та досягнення визначених цілей. Ця система має відповідну структуру, методи, важелі та інструменти впливу на об'єкт управління з врахуванням правового, нормативного та інформаційного забезпечення [3].

Враховуючи це, вчений пропонує такий перелік механізмів управління: механізми-знаряддя (інструменти), механізми-системи (набір взаємопов'язаних елементів) і механізми-процеси (послідовність певних перетворень). Залежно від того, які проблеми та як вирішуються з використанням конкретного державного механізму управління, він може бути складним (комплексним) та охоплювати декілька самостійних механізмів.

Основними стратегічними завданнями реалізації та захисту національних інтересів в інформаційній сфері на сучасному етапі розвитку України є:

1. Розробка довгострокової програми для досягнення провідного рівня світових країн у сфері створення новітніх інформаційних технологій.

2. Забезпечення свободи отримання та поширення інформації громадянами та іншими суб'єктами суспільних відносин для формування громадянського суспільства, розвитку науки та культури.

3. Надійний захист інформаційного потенціалу України від неправомірного використання, що може шкодити законним інтересам особистості, суспільства і держави.

4. Взаємодія державних і недержавних систем інформаційного забезпечення для найефективнішого використання інформаційних ресурсів країни.

5. Формування і розвиток регіональних центрів сертифікації систем інформаційного захисту та їх елементів.

6. Протидія цілеспрямованим діям з дезінформації органів влади та використання каналів інформаційного обміну для порушення систем управління різними сферами життєдіяльності держави [4, с. 22].

Інституційний механізм забезпечення інформаційної безпеки відіграє ключову роль у гармонізації громадських інтересів для захисту національних інтересів, зокрема національної та інформаційної безпеки. Інституції є правилами взаємодії у суспільстві, що структурують його політичні, соціальні та економічні аспекти. Вони створюють спонукальні мотиви та механізми, формуючи систему позитивних та негативних стимулів.

Інституційний механізм забезпечення інформаційної безпеки впливає на різноманітні аспекти взаємодії економічних суб'єктів у сфері інформаційної безпеки. Він сприяє виконанню встановлених норм і правил, регулює діяльність суб'єктів, інформує їх про нові вимоги та контролює дотримання угод.

Основні функції інституційного механізму забезпечення інформаційної безпеки включають:

– інтеграцію агентів для спільної діяльності в межах загальних статусів і норм;

– диференціювання норм і статусів різних інститутів та їхніх агентів;

– регламентацію взаємодії між інститутами та їхніми агентами відповідно до встановлених вимог;

– впровадження нових вимог у практику;

– забезпечення відтворення рутинних інновацій;

– субординацію і координацію між суб'єктами різних інститутів;

– інформування суб'єктів про нові норми і правила поведінки;

– регулювання діяльності суб'єктів та контроль за їхнім дотриманням [5, с. 32].

Для досягнення відповідного рівня інформаційної безпеки необхідно сформувати єдиний державний механізм забезпечення інформаційної безпеки України, що включатиме наступні основні завдання:

1. Забезпечення інформаційної безпеки всіх основних складових елементів системи управління державною безпекою.

2. Розвиток і реалізація ефективної системи отримання необхідної інформації для прийняття стратегічних, тактичних і оперативних рішень у сфері управління інформаційною безпекою.

3. Формування інформаційно-аналітичного потенціалу країни.

4. Розробка системи моніторингу стану інформаційної безпеки для виявлення загроз зсередини та ззовні системи управління національною безпекою.

5. Запобігання будь-якій протиправній діяльності з боку суб'єктів інформаційної системи забезпечення національної безпеки [6].

Висновки. Отже, механізм забезпечення інформаційної безпеки розглядається як система державно-правових інституцій, комплексний механізм реалізації інтересів в інформаційній сфері, що включає сукупність механізмів та суб'єктів. Інституційний механізм забезпечення інформаційної безпеки передбачає формування законодавчих основ та інституційних структур. У зв'язку з цим, для вдосконалення інституційного механізму і формування нових механізмів економічної безпеки в умовах інформаційного глобалізму пропонується ряд заходів, таких як подолання декларативного характеру законодавства, формування наднаціонального законодавства в інформаційній сфері, створення нових інститутів.

Загрози інформаційної безпеки є об'єктивними і пов'язані зі змінами в інформаційній сфері на основі розвитку технологій. У зв'язку з цим, підвищується роль держави у реалізації сильної інформаційної політики, увага суспільства до освітньої сфери, а також вдосконалення правової регламентації діяльності громадян і держави в інформаційній сфері, що визначається сучасними політичними та державними процесами.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Ліпкан В. А., Максименко Ю. Є., Желіховський В. М. Інформаційна безпека України в умовах євроінтеграції : навч. посіб. Київ : КНТ, 2006. 280 с.
2. Зозуля О. С. Державне управління забезпеченням інформаційної безпеки України в умовах інформаційно психологічного протиборства : дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.01. Київ : НАДУ, 2017. 251 с.
3. Економіка та економічна безпека держави. Теорія та практика : навч. посіб. С. Давиденко, О. Єгорова, В. Приходько та ін. Ужгород : РІК-У, 2017. 388 с.
4. Біленчук П. Д., Борисова Л. В., Неклонський І. М., Собина В. О. Правові засади інформаційної безпеки України : монографія за ред. П. Д. Біленчука. Харків : 2018. 289 с.
5. Шемчук В. В. Інформаційна безпека та інформаційна оборона в контексті розвитку вітчизняної доктрини й законодавчої основи. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. 2019. № 4. С. 31–37.
6. Reznik, N., Ostapchuk, A., Cherkasov, A., Fedun, I., Alekseieva, K. (2020). Digitalization as a priority of development of public-private partnerships in the agrarian sector. *International Journal of Advanced Science and Technology*, 29 (8), 2524–2530. URL: https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=LjZQNQgAAAAJ&sortby=pub-date&citation_for_view=LjZQNQgAAAAJ:35N4Qo-GY0k4C.